

Пачевська В.І., студентка 3 курсу юридично-психологічного факультету Національної академії внутрішніх справ;

Науковий керівник: Красницька А.В., доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

СИНТАКСИЧНІ ПОМИЛКИ ЯК ПОРУШЕННЯ МОВНИХ НОРМ

Функціонування української мови в нових умовах суспільного буття передбачає подальше унормування її літературної форми на всіх структурних рівнях. Особливістю сучасної кодифікаційної практики є «зміна вектора кодифікації - від зближення української мови з російською до їхнього якомога більшого віддалення» [1, с. 110]. Незважаючи на те, що до законодавчих текстів України були внесені значні мовні зміни, все одно спостерігається надмірне вживання калькованих з російської мови слів і термінів. «Унормування української мови ускладнюється тим, що, з одного боку, тривала русифікаторська політика в межах радянської тоталітарної держави спричинила низку асимілятивних змін у її системі, які знайшли своє відображення і в практиці кодифікації її норм, а з другого боку, навіть державний статус української мови не забезпечив їй комунікативної переваги в пострадянському суспільстві, вона продовжує функціонувати в силовому полі чужої граматичної системи, а це суттєво знижує дієвість нормативних рекомендацій, що їх висловлюють мовознавці» [2, с. 89].

Калькування - це творення нових слів і окремих виразів шляхом копіювання лексичних і семантичних конструкцій іншої мови і заповнення їх морфемами своєї мови. В умовах

паралельного функціонування двох близькоспоріднених мов - української та російської - звичайним є процес взаємопроникнення елементів мови на різних її рівнях: фонологічному, морфологічному, лексичному, синтаксичному. Цей процес калькування має давнє коріння та є досить плідним. Калькування - неправомірний переклад слів і виразів російської мови за допомогою засобів рідної - завдає нам шкоди. Калькування є поширеним негативним явищем у сфері мовного оформлення юридичних документів[5, с. 208]. Творення синтаксичних конструкцій усупереч законам живої мови, запозичення без потреби російських синтаксичних форм «ламає» синтаксичні закони української мови, відриває її від історичної основи.

І хоча «справжнє удосконалення мови як знаряддя ніде так виразно не виявляється, як у синтаксі (складні)», все ж треба мати на увазі, що «які б доскональні не були способи чужої мови, вносити їх в іншу мову можна лише з великою обережністю. Тільки на випадок особливої придатності чужомовних синтаксичних форм їх можна зужитковувати, та й то, коли вони не суперечать тій мові, куди заносяться, не вносять дисонансу в природу синтаксичної будови [3, с. 106, 108]. Порівнюючи синтаксичну структуру давніших і нових перекладів суспільно- політичної літератури, дослідники відзначали активізацію останніх пасивних зворотів («вирване нами» замість «ми вирвали»), розширення синтаксичних функцій окремих прийменників («еміграція в колонії» замість «до колоній», «перейшла в руки» замість «до рук»), уживання безприйменникових ад'єктивних конструкцій замість прийменникових («вище вартості», «нижче середньої якості», «нижче свого нормального рівня») [4, с. 58]. При правомірності кодифікації того чи іншого синтаксичного варіанта, треба враховувати передусім ступінь його відповідності структурі і системі української мови, його семантичне навантаження, функціональну маркованість, традицію вживання, реакцію на цю конструкцію з боку тих людей, що досконало володіють нормами літературної мови тощо. Проте немає сумніву, що активність синтаксичних кальок, які потрапили в українську мову під впливом російської граматичної системи, не може бути річчю байдужою для кодифікаційної практики, адже синтаксис

становить «найяскравішу, своєрідну й колоритну частину індивідуальності всякої мови» [1, с. 205].

Отже, текстуальне оформлення правових норм є високою інтелектуальною діяльністю[5, с. 317]. При складанні текстів обов'язковим є дотримання лексичних, морфологічних, синтаксичних, пунктуаційних правил сучасної української мови.

Список використаних джерел

1. Клименко Н., Карпіловська Є., Даниленко Л. Динаміка словникового складу сучасної української мови на тлі міжслов'янських паралелей // Мовознавство. -2003. - № 2-3.

2. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне «Я». - К., 2001.

3. Сербенська О., Білоус М. Екологія українського слова: Практичний словничок-довідник. — Львів, 2003.

4. Сиявський О. Порадник української мови. — Харків, 1922.

5. Красницька А. В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування / А. В. Красницька // Посібник. - 2-е вид., доп. і переробл. - К.: Парламент. вид-во, 2006. - 528 с.